

FELSEFE Sınıf-11

KONU MS 2. YÜZYIL-MS 15. YÜZYIL FİLOZOFLARININ FELSEFİ GÖRÜŞLERİNİN ANALİZİ (İBN RÜŞD)

Ibn Rüşd

Ibn Rüşd, İslam dünyasında felsefenin yeniden güçlenmesinde etkili olmuş, düşünceleri Avrupa'ya ulaşan önemli bir İslam filozofudur. Eserleri o dönemde İslam dünyası tarafından reddedilirken Hristiyan Avrupa'da büyük ilgiyle karşılanmıştır. İbn Rüşd'deki Antik Yunan etkisinin kaynağı Platon'dan ziyade Aristoteles olmuştur. Aristoteles'in eserlerine yaptığı çok sayıda şerhden dolayı kendisine 'şarih' ünvanı verilmiştir.

Ibn Rüşd'ün ilk dönem eserleri Aristoteles üzerine yaptığı yorumlardan oluşmaktadır. İkinci dönem eserlerinde İbn Sînâ ve Fârâbî'nin görüşlerini ele alır. Üçüncü dönem eserlerinde ise din ve felsefe ilişkisini, felsefeden yana tavır alarak tartışır. İbn Rüşd kendisini felsefeye adanmış bir filozof olarak tanıtmakla birlikte İslami esaslara bağlılığını da dile getirmektedir. Ayrıca İslam'ın hakikati aramayı emrettiğini bunun için de felsefeye ihtiyaç olduğunu da vurgular. İbn Rüşd'e göre insanlar bu hakikate kabiliyetleri ölçüsünde farklı yollarla ulaşabilir.

Ibn Rüşd mümkün varlıkların varlığa gelişinde ve onların Tanrı'ya geri dönüşünde Aşk'ın da rolü olduğunu savunur.

TUTARSIZLIĞIN TUTARSIZLIĞI

Kısaca söylemek gerekirse onlara (filozoflara) göre (Tanrı'dan gelen) dinler; insanları, bütün insanların ortaklaşa olarak izleyebilecekleri yollardan bilgelige (hikmet) yönlendirdikleri için zorunludur. Felsefe, mutluluğun yolunu kimi insanlara ussal ola-

rak göstermektedir. Felsefenin işi, şeylerde bulunan incelikleri (hikmet) öğretmektir. Din ise tüm insanlığı bilgilendirme amacıyla gönderilmiştir. Bununla birlikte hiçbir din yoktur ki bilge kişilere özgü konularda birtakım uyarılarda bulunmuş olmasın ve aynı zamanda sıradan insanlarla da ilgilenmiş olmasın.

Toplumda elit sınıfın varlığının yetkinliği ve mutluluğa erişebilmesi yalnızca insanların geneli ile aralarında bulunan ortak yönlerle bağlıdır. Bu nedenle elit sınıfın varlığı ve yaşaması için birtakım genel bilgilerin ister çocukluk çağında ister gençlik çağında ya da uzmanlık alanına geçiş sırasında öğretilmesi zorunludur. Bir kimsenin erdemli olabilmesi için bu noktada karşısına çıkabilecek olan kimi bilgileri basite almaması, bunları en güzel bir biçimde yorumlaması (te'vil) ve bu bilgilendirmenin seçkin kimselere değil insanların geneline yönelik olduğunu bilmesi zorunludur.

Ayrıca bir kimse tüm dinlerin gerçek olduğunu bilse de onun bu dinler arasından en üstün olanını seçmesi ve üstün olan dinin daha üstün bir din tarafından geçersiz kılındığını bilmesi zorunludur. Bu nedenle ki insanlar arasında İskenderiye'ye

(Felsefe Okulu'na) bağlı oldukları bilinen filozoflar, İslam dini kendilerine ulaşınca Müslüman olmuşlardır. Aynı şekilde Rum toprakları olarak bilinen yerlerde bulunan filozoflar da kendilerine İsa'nın dini ulaşınca Hristiyan olmuşlardır.

(...) Vahiy alan kimseler arasında da bilgelik (hikmet-felsefe) hiç eksik olmamıştır. (...) Her peygamber bilgedir (hakim-filozof), her bilge peygamber değildir ama bunlar peygamberlerin vârisi olan bilgin kimselerdir. (...) Tüm dinlerin kaynağı vahiydir, akıl ise vahyin ayrılmaz bir parçasıdır. Kim yalnızca akla dayanan bir dinin bulunabileceğini ileri sürerse bilmelidir ki böyle bir düzen, kaynağı hem vahiy hem akıl olan dinlerden kesinlikle eksik olacaktır.

Ibn Rüşd, Tehâfut et-tehâfut el-felâsife (Tutarsızlığın Tutarsızlığı)

Metinde geçen felsefi kavramlar

Hikmet, bilgelik, Tanrı, filozof, mutluluk, ussal, din, yetkinlik, elit, erdem, yorumlama, vahiy, akıl, peygamber.

Metnin ilgili olduğu felsefe alanları

Varlık Felsefesi, Bilgi Felsefesi, Din Felsefesi

Metinde geçen felsefi problemler

Filozoflara göre dinler neden zorunludur?

Felsefe ve dinin insanları hakikate ulaştırmadaki rolü nedir?

Hakikate ulaşma sadece elit insanların işi midir?

Felsefi düşünceler ya da dinler daha üstünü ile karşılaşıldığında geçersiz kılınabilir mi?

Peygamber, bilge kişi midir?

Vahiy akılsal mıdır, akla uygun mudur?

SORULAR

1. İbn Rüşd'ün "Tehâfut Et-Tehâfut El-Felâsife" adlı eserinde geçen inayet deliline göre ateş, hava, su ve toprak hatta doğa insan ihtiyaçları için yaratılmıştır. Her şey insanla uyum içindedir. Bu uygunluğu sağlayan yaratıcı olduğunu belirtir. Tabiat insan varlığının ihtiyaçlarına göre dizayn edilmiştir.

Buna göre "inayet delili" felsefenin aşağıdaki hangi temel problemine yönelik bir açıklamadır?

- A) Kötülük
- B) İrade özgürlüğü
- C) Evrenin sonlu olup olmadığı

D) Tanrının varlığı

E) Ölümden sonra hayatın olup olmadığı

2. İbn Rüşd'e göre "Doğru bilgiye akıl yoluyla ulaşılır ve akılsal olan inançsal olandır."

Buna göre İbni Rüşd'ün akıl ile ilgili aşağıdakilerden hangisini savunması beklenmez?

- A) Doğru bilgiye ulaşılır.
- B) Sınırsız algılama gücüne sahiptir.
- C) Hakikatin bilgisine giden yoldur.
- D) Kabiliyeti ile inanca ait bilgileri kanıtlayabilir.
- E) Dinle çatışmaz, aksine uzlaşa içindedir.